

Το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου ως πολιτικό επίδικο

Δημήτρης Χασάπης

Με μια στενή έννοια του όρου το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του σχολείου καθορίζει τα μαθήματα που διδάσκονται στο σχολείο, περιγράφει τους στόχους, τα περιεχόμενα και τις μεθόδους της διδασκαλίας τους, αλλά και τις διαδικασίες αξιολόγησης της μάθησης τους. Περιγράφει, δηλαδή, τι και πώς πρέπει να διδάξουν οι εκπαιδευτικοί και τι και με ποιους τρόπους πρέπει να μάθουν τα παιδιά στο σχολείο. Το πρόγραμμα σπουδών κάθε σχολικής τάξης και κάθε σχολικής βαθμίδας αποτελεί το επίκεντρο των σχολικών δραστηριοτήτων και μέσα από την εφαρμογή του συναρτά επιλεγμένες γνώσεις και δεξιότητες με τις προσωπικές ταυτότητες των παιδιών και αυτές με τις κυρίαρχες κοινωνικά αξίες.

Από μια πολιτική οπτική, όμως, το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου προδιαγράφει πρακτικές οι οποίες είναι φορείς συγκεκριμένων κοινωνικών νοημάτων και αξιών, οπότε εκ των πραγμάτων αποτελεί πεδίο αντιπαράθεσης κοινωνικών, πολιτικών, πολιτισμικών και οικονομικών επιχειρημάτων με κύριο επίδικο την απάντηση στο ερώτημα: ποιος επιλέγει τα περιεχόμενα των προγραμμάτων σπουδών και με ποια κριτήρια; Γιατί σε συνδυασμό με τη «φανερή» όψη κάθε προγράμματος σπουδών υπάρχει και μια «κρυφή» πτυχή του, η οποία – όπως έχει εκτεταμένα εδώ και χρόνια αναλυθεί – διαμορφώνει τη σκέψη των παιδιών επιδρώντας στους τρόπους που αντιλαμβάνονται τον κόσμο στον οποίο ζουν, επιβάλλοντας κανόνες αποδεκτής συμπεριφοράς στην κοινωνία και συμβάλλοντας στην αναπαραγωγή πολιτικών, κοινωνικών και ταξικών δομών.

Στα μέσα Γενάρη πληροφορηθήκαμε από τον τύπο ότι μια από τις πρώτες ενέργειες της ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας είναι η αναθεώρηση των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών των σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ότι η υπουργός Παιδείας όρισε «Δεκάξι ‘σοφούς’ πανεπιστημιακούς δασκάλους», προκειμένου «να περάσουν από ‘κόσκινο’ όλα τα υπάρχοντα Προγράμματα Σπουδών του Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου» και μέσα σε τέσσερις εβδομάδες να συντάξουν εκθέσεις τεκμηρίωσης της αναγκαιότητας εκπόνησης νέων ή της αναθεώρησης των υπαρχόντων προγραμμάτων. Ένα μήνα αργότερα ανακοινώνεται ότι τα πορίσματα των 16

“σοφών” έχουν συνταχθεί και μέχρι το καλοκαίρι θα έχουν εκπονηθεί νέα προγράμματα σπουδών. Το ερώτημα, επομένως, ποιος επιλέγει τα περιεχόμενα των σχολικών προγραμμάτων σπουδών έχει απαντηθεί, χωρίς όμως να γνωστοποιηθούν κριτήρια με τα οποία οι «σοφοί» της κας Κεραμέως αξιολόγησαν τα προγράμματα που ισχύουν σήμερα, ούτε βέβαια οι άξονες στη βάση των οποίων θα εκπονηθούν τα νέα ή θα αναθεωρηθούν τα ισχύοντα προγράμματα. Γιατί ο σχεδιασμός και η σύνθεση κάθε προγράμματος σπουδών έχουν ως αφετηρία τους ένα όραμα για την κοινωνία στην οποία θα ζήσουν τα παιδιά που φοιτούν σήμερα στα σχολεία και τους όρους διαμόρφωσης μιας τέτοιας κοινωνίας, ένα σχέδιο για τον επιθυμητό ρόλο του σχολείου και των περιεχομένων των σχολικών προγραμμάτων στη διαμόρφωση της μελλούμενης επιθυμητής κοινωνίας και μια επιλογή των μέσων για την αποτελεσματική εκπλήρωση του ρόλου του σχολείου και των προγραμμάτων σπουδών. Με δυο λόγια κάθε πρόγραμμα σπουδών αποτυπώνει έναν συγκεκριμένο τρόπο κατανόησης του παρελθόντος, επιβάλλει ένα συγκεκριμένο τρόπο θεώρησης του παρόντος και προβάλλει ένα συγκεκριμένο όραμα για το μέλλον. Επομένως, η αναθεώρηση ή η εκπόνηση των σχολικών προγραμμάτων σπουδών δεν είναι σε καμία περίπτωση μια τεχνική μελέτη, αλλά είναι σε κάθε περίπτωση μια πολιτική πράξη υποκινούμενη από συγκεκριμένες ερμηνείες των σκοπών της εκπαίδευσης και των στόχων του σχολείου, σχέδια για το μέλλον της κοινωνίας και ιδέες για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των νέων ανθρώπων ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της επιθυμητής κοινωνίας. Πρόκειται στην ουσία για μια πολιτική αλλαγή στο εκπαιδευτικό σύστημα, η οποία υποβάλλει τροποποιήσεις στην εκπαιδευτική πράξη και ταυτόχρονα μεταβάλλει τις σχέσεις και τους συσχετισμούς ισχύος της πολιτικής ηγεσίας της εκπαίδευσης με τις κοινωνικές οργανώσεις, τις επαγγελματικές ενώσεις και τους επιστημονικούς φορείς, οι οποίοι άμεσα εμπλέκονται η διεκδικούν την εμπλοκή τους στις σχολικές δραστηριότητες.

Δεν μπορούμε, επομένως, και δεν πρέπει να αποδεχτούμε την αναθεώρηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ως μια τεχνική διαδικασία, όπως προσπαθεί να μας πείσει το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του κ. Αντωνίου με τις σχετικές ανακοινώσεις του περί εμπειρογνομόνων και εμπειρογνωμοσύνης, ούτε να αποδεχτούμε να επιβάλει υπογείως η κα Κεραμέως το όραμα της για το σχολείο και την κοινωνία του μέλλοντος. Το ζήτημα, επομένως, είναι να αναδειχθεί η εξαγγελθείσα αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών των σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως πολιτικό επίδικο.

https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/233020_analytiko-programma-toy-sholeioy-os-politiko-epidiko